

הַלְבוּת תְּנִיחָה סִימָן תְּרַעַב

ביאורים ומוספים

דלת התיבה לאחר ההדלקה אינה נחשבת להדלקה, ומשום כך היה מזהר לעשות פתח בשולי התיבה, כדי שהנר יוכל לדלוק בשעת ההדלקה גם ללא סגירת הפתח.

אכן, בשו"ת הר צבי (שם) כתב להליץ על המנהג להדליק בתיבת זכוכית שפתחה מן הצד, שאף שהנר עומד לכבות על ידי הרוח, מ"מ כיון שלמעשה הנר לא כבה, אפשר שאין לפסול את ההדלקה, וכמו שהובא לעיל בשמו לענין הדליק ברוח ולא כבתה, שאפילו אם לא כבתה מחמת שהרוח פסקה מאליה אפשר שיצא. עוד כתב שם, שכיון שבידו לסגור את דלת התיבה כדי למנוע את כיבוי הנר, והדלקתו היא על מנת לסגור את הדלת, הרי זה נחשב להדלקה שאינה עומדת לכבות [וראה במקראי קודש בהגהות הררי קודש העי 2 ו-4], וכן כתב בשו"ת שלמת חיים (סי' שפג), וכן כתב בשו"ת מנחת שלמה (שם ר"ה אמנם, מעדני שלמה עמ' קט) שכיון שבשעת ההדלקה כוונתו לסגורה מיד, ואם הנר יכבה לא יסלק ידו ממנו אלא יחזור וידליקנו, הרי זה נחשב להדלקה שאינה עומדת לכבות [הוסיף, שאם הנר כבה לא יצא ידי חובה, ויחזור וידליקנו שוב עד שישאר דלוק], וכן דעת הגרי"ש אלישיב [שו"ת ישא יוסף ח"א סי' קמב, ובאשרי האישי חיג פליד אות כא הובא בשמו, שמן הראוי ליקח שמש ארוך להדליק בו, ויפתח את דלת התיבה מעט, באופן שלא יוכל הנר לכבות בשעת ההדלקה] וכן דעת הגרי"ש קרליץ (חט שני חנוכה עמ' שיח-שיט, והוסיף, שהוא הדין שיכול להפסיק בנופו שלא תגיע הרוח לנר עד סגירת התיבה), וכן צידד הגרי"ח קניבסקי (טעמא דקרא פרשת וישב לחנוכה).

81) ומי שהדליק נר חנוכה דעתו היתה לכבותו בתוך זמנו, כתב בשו"ת מנחת שלמה (שם ד"ה ומסופקני וד"ה אולם) שאף אם נמלך ולא כיבה אותו, יתכן שלא יצא ידי חובה וצריך לחזור ולהדליק בלא ברכה, אבל אם כיבתו בנוזל צריך לחזור ולהדליק בברכה [וראה בשעש"צ סי' לב]. וצידד הגרי"ח קניבסקי (טעמא דקרא שם), שהוא הדין אם עמד שם אדם שבודאי יכבה את הנר, נחשב כמחליק במקום שמוציא הרוח לכבות, וכן דעת הגרי"ש אלישיב (שבות יצחק חנוכה פ"ב עמ' מא) שהמדליק במקום שבודאי יכבו נכרים וכו' את הנר, אפשר שלא יצא ידי חובתו [וראה בשלמי תודה הטבה סי' טז עמ' קמח, ובמה שכתבנו לעיל (סי' תרע"א סי' ג)].

[שעש"צ סי' לז]

דְּשָׂא לֹא הָיָה צָרוּר שְׂיִכְבֶּה³².

82) אכן, במשנ"ב לקמן (סי' תרע"ב סי' ח) כתב שאף מי שלא נתן שמן בנר כשיעור, שבודאי יכבה בתוך הזמן, מ"מ כשחזר ומדליק כשיעור אינו מברך [וראה מה שכתבנו במשנ"ב (סי' כח)].

[ביה"ל ד"ה הדלקה]

דלא יסלק ידו אחר סבוכה עד אָשֵׁר יְדְלִיק רַב פְּתִילָה הַיּוֹצֵא מִן הַשֶּׁמֶן³³.
83) וכן בהדלקת נר שבת, כתב השו"ע לעיל (סי' רסד סי' ח) שצריך להדליק את רוב הפתילה היוצאת מן הנר, ובטעם הדבר כתב במשנ"ב שם (סי' כו) שהוא כדי שיהיה הלהב עולה יפה מיד כשיסלק ידו, כמו שהיה בהדלקת המנוחה [וראה בקונטרס חנוכה ומגילה סי' יז אות ט ד"ה חנה פושט וד"ה באם, בדברי היחשמיני שבת פ"ב ה"א לדעת הגרי"י סולאוויצ'ק, ובמשנ"ב לקמן (סי' תרע"ב סי' א)].

[ביה"ל ד"ה אם]

וְעַלֵּין אִם בְּבִתָּה אִמְתָּ קָדִים שְׁהַשְׁלִים מִהַדְלָקָה צָרִיךְ לְחַזֵּר וּלְמַדְלִיקָה³⁴.
84) ולענין מי ששכח לברך קודם ההדלקה, וכשזכר באמצע ההדלקה כבו הנרות הראשונים, ראה בשעש"צ לקמן (סי' תרע"ב סי' ח).

[שעש"צ סי' ס]

הָלֹא שׁוֹב אֵינָן רְאִינָן לְגַרְתֵּינָהּ²⁶.

86) וראה במשנ"ב לעיל (סי' תרע"ב סי' ח) ובביה"ל שם (סי' ד"ה כוח), שלמדליקים בחוץ יש אופן של הדלקה שתימשך פחות מחצי שעה.

[משנ"ב סי' כד]

שְׁמַע מִנֵּה דְרָאָם הֵם בְּיַחַד מְתָר לְשִׁמְשׁ אֶצְלָן²⁷.

87) מבואר בדברי הרמ"א, שאף שיש הרבה נרות של איסור, די בכך אחד של היתר כדי להתיר להשתמש לאורם [ראה ביה"ל ד"ה ואז], וכתב המג"א (סי' יא) שכן מבואר בשו"ע לעיל (סי' רעו סי' ד) ובמשנ"ב שם (סי' לב) לענין נר שהדליק נכרי בשבת לצורך ישראל שאסור ליהנות ממנו, שאם היה כבר נר דולק והיה יכול הישראל לידנות קצת מאורו, מותר ליהנות מהנר אף שעל ידי הנר שהדליק הנכרי יגדל האור [וראה מה שכתבנו במשנ"ב שם, ולעיל (סי' רסד סי' ה)].

ובביאור הדבר, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"י סי' נג) על פי הבית מאיר, שאין איסור ליהנות מאור הנרות אלא כשמציא מאפילה לאורה, שזהו עיקר תשמישו ומשום שהקצה למוצות, אבל על תוספת אורה אין איסור, כיון שלא הקצה לזה ואין זה עיקר תשמישו [והרי מראה אין בו משום מעילה], וכמו שמבאר בשו"ע לעיל (סי' תרנג סי' א) לענין אתרוג של מצוה שמוותר להריח בו, שכיון שעיקרו עומד לאכילה ולא להריח, אינו מקצהו אלא מאכילה, וכעין זה כתב בשו"ת מנחת שלמה (ח"א סי' ה אות א ד"ה ברם).

אכן, הפמ"ג לעיל (סי' רסד משנ"ב סי' א הובא בביה"ל שם סי' ד"ה הוץ) הסתפק האם לדעת הרמ"א שמוותר ליהנות משאר נרות של איסור אף שהם מרבים את האור, הוא הדין שיהיה מותר להדליק בשבת נר היתר ונר של ערלה [וראה בשו"ת מנחת שלמה שם שהניח דבריו בצ"ע].

[משנ"ב סי' כה]

רוֹצֵה לּוֹמַר, פִּינָן שְׁהַדְלִיק, תְּכָף קָדִים הַמְצַוָּה²⁸, לְפִיכָף אִם כְּבִתָּה אֵין זְקִיק לְהַשִּׁיב. וְאִם הַדְלִיקָה בְּמָקוֹם הָרוּחַ וְכְבִתָּהּ²⁹ וְכוּ', וְכַרְדָּאי קְבָהּ בְּמַהְרָה³¹.

88) ולענין פתילה העשויה משעוה שתחילת ההדלקה בשעוה ולא בשמן, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' ד).

89) ולענין אם צריך לחזור ולהדליקה מפני החשד, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' תרע"א סי' נא).

90) אבל אם הדליקה במקום הרוח ולא כבתה, כתב בשו"ת מנחת שלמה (ח"ב סי' נא אות ב ד"ה ומסופקני) שיצא ידי חובתו, כיון שהתגלה למפרע שלא עמדה לכבות מתחילה, ואפילו אם מצד המציאות היה נראה שהרוח תכבה את הנרות, אלא שפסקה הרוח מאליה, כתב בשו"ת הר צבי (אוי"ח ח"ב סי' קד אות א ד"ה אולם) שאפשר שיצא ידי חובתו, כיון שלמעשה היא לא כבתה.

מאידך, דעת הגרי"י קרליץ והגרי"ח קניבסקי (פסקי שמועות חנוכה עמ' קבא) שכיון שבשעת ההדלקה לא היתה ראויה לעמוד ברוח מצויה, יתכן שלא יצא ידי חובתו, וצריך לחזור ולהדליק בלא ברכה.

ומטעם זה הנהוגים להדליק נר חנוכה בחוץ בתוך תיבת זכוכית, ובשעת ההדלקה פותחים את דלת התיבה באופן שהרוח יכולה לכבות את הנר, דעת המהרי"ל דיסקין [שו"ת הר צבי שם אות א, מקראי קודש חנוכה סי' יז] שיש לחוש שאינם יוצאים ידי חובה, כיון שהדלקה עושה מצוה, ובשעת ההדלקה הנר עומד לכבות, וסגירת

הלכות הנגפה סימן תרעג תרעד

שעבר זמנה אינו (יא) זקוק לה. [*] ואפלו פקתה בערב שבת קדם קבלת שבת (כו) שעדין הוא מבעוד יום, אינו זקוק לה. כן אס' לאחור שהדליקה בא לתקנה וככה אותה בשוגג, אינו זקוק לה: הגה (כו) ואם רוצה (יג) [יג] להקמיר על עצמו ולחזור ולהדליקה, אין לברך עליה (רשב"א סימן תתקל"ו): ג לבר של (יג) [יג] (כח) תרס שהדליק בו לילה אחת, נעשה ישן ואין מדליקין בו לילה (כט) אחרת, אלא לוקח תדשים בכל לילה. ואם אין לו אלא ישן, מסיקו בכל לילה באור. ובר של מתכת אינו צריך תדש, ושל זכוכית או של חרס (ל) מכסה דינו כמתכת: ד' סימן חוששין לפחילות להחליפם (לא) עד שתכלה:

י הרוח נדשו כ' תרין ק"מ משכח הורב"א ל' טור בשם ה"רם טרוסנבורג על פי ספר סופרים, וכן מחבר שאר פוסקים מ' שפלי חקט

א ומנה שבת כ"ב וכתב וכתב ד' פס"מ משום כו' מענה, רא"ש בשם הר"ן, וכן פתח הרמב"ן

תרעד שממר להדליק מגר לנר, ובו ב' סעיפים:

א מדליקין (א) גר-תנקה מגר-תנקה. * ודוקא להדליק מזה לזה (ב) בלא אמצעי, אכל להדליק מזה לזה

באר היטב

ואם נתקברו ב' דליק ג', ונשיל פסק דבר בהרי פשל, וכן נצת הש"ו, ע"ש: (יא) זקוק, ואם הניחה במקום שהרוח מצוי וכתה זקוק לה וכתב להדליק פעם אחרת בברכה, וכן אם כבחה פמוד, ונ'המלך סימן מג. ובבב"א פתב משם שה"ג דמיב לחזור ולהדליקו אכל א"צ לחזור ולברך, וכ"כ הט"ו דא"צ לחזור ולברך, ע"ש: (יב) להקמיר. הסכמת האחרונים דבאי להקמיר לחזר ולהדליקו בכל ענין ובקרט בע"ש קדם קבלת שבת, ע"ש. פתב רש"ל: מנה מן המבחר לקנות שצנה לנר-תנקה משה שגו"ף מן הנרות כבה"כ מאחר דאתעביד בהו דנא מצנה, וזכר שלא יקנה שנה מנרות של פתי תפלות שלהם, וע"י סימן קוד סי"א: (יג) תרס. רש"ל קנה של קסף ובליל ב' התחיל להדליק בה וברך להדליק ושעשה נשים ושהתח"ט: אף שפשעה קנה יש לברך מ"מ ויהא לסדר פרכות שהתח"ט עם אלו ב' ברכות, מ"מ. והסדה"י האריך שכל אחד נאריך לעשות לו מנורה נסה ומי שידו משנת יעשה של קסף וכן נהרות יעשה יפה:

שערי תשובה

נראה להתקבר לא פשל, מכ"ש להפך אם בשעת הפטול נראה לא פשל אף אם אחר הפטול לא יזנה נראה (ולענין אין זה בכוחו, דבכ"ז נראה בפשעה הפטול ששיר י"ל דפשל דמיט' פשל כבודו ואלו מקטת הפחילות ששיר לא נכר מי הוא ונלה כבוד מקנו, וכן שאם האמר בפשטל לא יזנה נראה להקמיר מוציל התעוררות לפעול משא"כ חיקא שאמר הפטול תנה נראה להתקבר, י"ל דלא מהני לה הפטול לעשות מאינו נראה נראה, וצ"ע), רק ראיות התה"ד ליבר דמ"ח קרוי דבר שקמנון אע"ג וקנוד מרות חל אין נמקרון במנון כמו בחתי' משאת רבקה כו', ע"ש. רש"י הפ"א דלא ת"י קבוצ, ע"ז חשיב שב"י דמיט' לט' תניות אלא שהתקליון נתקברו שהיא אינו יודע אינה טרפה ומקרי ג"כ קבוצ, וע"ש ב"י כלל מג דנה דלא נבעת בעל ספר כריתות, וע"ז מ"ש בספרי ביתאפרים על טרפות בקנטרס התשו' סימן ב' ובש"מ ביתאפרים חל חלק אה"ע בענין זה דקבוצ: [*] ואפלו כבחה בע"ש כו', ע"י ב"י מ"ש על התה"ד בנה, וע"ז בספרי שו"ת ביתאפרים סימן סג ל"שכ דברי תס"ו ותה"ד מנה שיש לתנה עליהם ובקש"ב רב"ה הרא"ש ונר"ה ל"שכ דברי תוס' ובקש"ב הפתח"ש, ע"ש ותמצא פרנ"ג: (יג) להקמיר, עב"ט. וע"ז שב"י ח"ג סימן מח דאע"ג דאין זקוק לה מ"מ צריך להניח את הנותר מבי"ש של שצנה או של שמן כל זמן שת הנה"ל, דאם לא יעשה כן תשיעין להשדא שלא תדליק כלל, ורצה כדאמרנו חצר שיש לה ב' פתחים כו' משים תשנא, וקשה מאי תשדא איכא, שידעוהו לבר' זכות וליבר דאליה אלא שכתה ואין זקוק לה כהסכמת הפוסקים, אלא נדאי כשלא הניח הנותר באותו מקום איכא תשדא לומר שלא תדליק כלל, ע"ש. וע"ש שכתב ל"שכ קשת ב"י אחר דתקור מפרכות וגב קשתה ח"י"צ סימן צא אהא דפר"ה וקנא תיקרא דתשיעין להשדא דאמאי פרוך תבא טפי מפל דוכפי, וע"ז כתב דלהשדא שלא יעשה קל לא תשיעין רק תשדא פנין דאמרנו הרוח בברך כו' וישתדוהו שרוצה לצאת הוכחו פראייה ולא תדליק בפתחו, ולזה פרוך מנא תיקרא דאיכא תשדא דתה"ג ופתי מפתח ג"כ איכא תשדא שלא נתן מן הקנה שהוא עבר המענה כו', וע"ש. ונ"מ לר"ה דהם כב"ג שנתשדוהו שאינו עושה מן המבחר ג"כ יש להשקר מנה משום ותיקום נגים כו': [יג] תרס. עב"ט. וע"ז ברי' בענין גלפריכיים לניח בשם אדמת'קוש שהביא בשם בעל ספר דאברתם דקלפי היעם ובקלים אין מדליקין בהם, וע"ז בשאלת'יעבי' ח"א סימן קמט שכתב שמה"ט שד"ך טפי להדליק נ"ח בקנס שיש לו דפנות של זכוכית שאין הידו שילט שתכבה כהר, והביא מהא דעשית שתינה וולקת כו', וסהם נעשית הוא לנטיק"א כ"ש"ש רש"י וכן מוכח מתורה בפשית כו', והביאו ברי', ולא ראינו שי פשה כן:

משנה ברוכה

מדינא לחזר ולהדליקה לאחר הכבחה⁽³⁶⁾: (כו) שעדין הוא מבעוד יום. הטעם, כיון שעבר שבת מתניב להדליק קדם שקיעה, וגם כבר בנך עליה להדליק גר של תנקה⁽³⁷⁾, כבר התחלה המענה בהקשר. וע"ז ב"י שחולק על זה, ודעתו דקדם קבלת שבת שגש צדיו החר להדליק, מתניב לחזר ולהדליק ובלי ברכה⁽³⁸⁾: (כו) ואם רוצה להקמיר וכו', והאחרונים פתבו דבאי להקמיר לחזר ולהדליקה (ג) בכל ענין⁽³⁹⁾, ובפרט אם נכפה בערב שבת קדם קבלת שבת, ואם הוא קבל בעצמו שבת ואחר כך כבה ויש צדו זמן החר, מתר לומר לחברו שידליקם⁽⁴⁰⁾ [פמ"ג]. ומנה מן המבחר לקנות שצנה לנר-תנקה מן מה שגו"ף מן הנרות כבה"כ מאחר דאתעביד בהו דנא מצנה, לתעביד בהו מצנה אחרת: ג (כח) תרס. פתבו הספרים שש"כ כל אחד שנטרית לעשות לו מנורה יפה לפי כח⁽⁴¹⁾, וכן הנרות יעשה

שער הציון

(ג) הינו בין שנקבה בשוגג או כמוד, ואפלו כשכבה כמוד דבדאי מתניב לחזר ולהדליק⁽⁴⁰⁾, מפל מקום לא יברך [פמ"ג]: (ב) מן מבאר באחרונים: (ג) עין שם באליה רבה ובמאמר'טרכי שפסקים על דברי תס"ו, וכן פתב שם הפרי"מגדים שמה"ט רש"י"א משמע דלא כותה: (ג) פרי תדש ומאמר'טרכי, וכתב דה"י איכא בחי'ש"י רש"י"א והנה"ב המגיד: (ד) ומסתברא שאף-על-פי שמו"ש החר שרוצה להדליק ופדליקה מהאחרת דגם-כן שפיר דמי, כל שאינה מסי'ה לגמרי מהנה [כ"ח בסוף סימן תרעג]. ובאליה רבה תרין באין אחר, ומידי שמטלטל גר הדלוק ומגיעה לנר המנח ומדליקה, אכן הפרי"מגדים מפסק, דהא הדיא כסימן תרעב בשם לויט' מהר"ו דאין לטלטל גר-תנקה ממקומה פתוך שעורה⁽⁴¹⁾, ולעניות דעתי נראה דסובר ה"אליה רבה דהלא כל הטעם שלא יאמר לצדו הוא, וכתב ה"א רואין שמגיעה לצדו גר-תנקה אחרת:

הלכות הנפה סימן תרעג תרעג

ביאורים ומוספים

40) ובטעם החילוק בין כיבה בשוגג לכיבה במוזד, כתב בשו"ת אבני נזר (אריה סי' תקג אות ב) שכיון שאת ההדלקה עשה בכונה, אין ביבוי בשוגג שלא בכונה מבטל את ההדלקה שמעשהו בכונה, אבל כשכיבה במוזד ובכונה, הרי זה מבטל את מעשה ההדלקה, והגרי"מ פיינשטיין (שלמי תורה חנוכה סי' טז עמ' קמה) ביאר, שכיון שכיבה במוזד, הרואה אומר לצורכו הדליקה, שאם לא כן מדוע כיבהו, והרי זה כמי שהדליק נר חנוכה בחוץ והכניסו לפניו, שמבואר במשנה"ב לקמן (סי' תרעג סי' ד) שלא יצא ידי חובתו, משום שהרואה אומר לצורכו הדליקה.

[משנה"ב סי' כח]

שְׁפִטְרִיָּה לְעִשׂוֹת לוֹ מְנוּחָה נֶפֶה לְפִי כְּחוֹז⁴¹, וְכֵן הַנְּרוֹת יַעֲשֶׂה יִפְתֶּה⁴².
41) ומי שקונה חנוכיה חדשה והוא שמח בה כגון חנוכיה מכסף וכדו', דעת הגרי"ח קטבסקי (חנוכה פ"י סניג והע"פ פ"ט-צ) שאף אם הוא מוציא בהדלקתו את בני ביתו, אין לו לברך "הטוב והמטיב" אלא "שהחיינו", ראה שם טעם הדבר, וראה בכף החיים (סי' טג) הנהגת הרש"ל בזה (נביאור הנהגתו, ראה פמ"ג (אי"א סי' יב) ובמקראי קודש (חנוכה סי' ב הע"ב 4) ובשלמי תורה (חנוכה סי' ט אות ד עמ' צג) בשם הגרי"ח קטבסקי.

ולגבי המעלות וההידור שיש במוציא המנורות, כתב הכף החיים (סי' ט) בשם החסד לאברהם, שיש ט"ו מיני כלים הראויים לנר חנוכה להדליקה וכל הקודם משובח: א, כלי זהב, ב, כלי כסף, ג, נחושת הדומה לזהב, ד, נחושת אדומה, ה, בתל, ו, ברזל, ז, עופרת, ח, כלי זכוכית, ט, כלי עץ, י, כלי עצם, יא, כלי חרס מצופה באבר, יב, כלי חרס חדש שאינו מצופה, יג, קליפת רימון, יד, קליפות אגוז הודו, טו, קליפות אלון.

ומה שנהוג בזמנינו שמדליקים בחנוכה כסף ואת השמן הפתילות נותנים בתוך כוסיות זכוכית ומניחים בקנים של החנוכיה, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' קנז) שהכוסיות בטלות לחנוכה, והרי זה נחשב להידור מצוה של הדלקה בחנוכה כסף, וכן דעת הגרי"ח איערבך (הליכות שלמה חנוכה פט"ו ארחות הלכה הע"ב 17), וכן דעת הגרי"ח קרליץ (פסקי הלכות חנוכה מהגרי"ח דינר פ"ט אות ח).

ומה שיש הידור להדליק בחנוכה זהב או כסף, אף שמבואר בשו"ע לעיל (סי' תרנ"א) שאין להוציא על הידור מצוה יותר משליש משוויה של המצוה, וחנוכה כסף שווה הרבה יותר מהשווי של כל נרות חנוכה, ביאר הגרי"ח קטבסקי (נר חנוכה פ"ו הע"ב) שקניית חנוכיה מכסף אינה מדין הידור מצוה, אלא מדין כבוד המצוה, ועל כבוד מצוה ראוי להוציא אף יותר משליש (וראה במשנה"ב שם (סי' ה) ובביה"ד (ד"ה יותר), פרטי דינים בזה, וראה בהידושי מרן רי"ז הלוי הלכות חנוכה פ"ד הל"א ד"ה הנה יעו"ש).

ומי שאין ידו משגת לקנות חנוכה כסף, כתב הסדר היום (סדר חנוכה ד"ה ובענין הנרות) שיקנה על כל פנים לכל הפחות פמוט אחד מכסף, וירדליק בו כל לילה את הנר הנטוף.

וכלי שאינם יכול לעמוד מאליו בלא סמיכה, כתב הכף החיים (שם) בשם החסד לאברהם, שאינו ראוי לנר חנוכה.

וממה שכתב שכלי כזה אינו ראוי לנר חנוכה, דייק מדבריו בשו"ת אבני נזר (אוי"ח סי' תק) שהכלי שבתוכו הנר גם הוא בכלל הנר והכלי הוא חלק ממצות הדלקת הנר, ומשום כך מי שמדביק נרות שעוה וכדו' ואינו שם אותם בכלי לא יצא ידי חובתו (וראה במשנה"ב לעיל (סי' תרעג סי' יח), ובשלמי תורה (חנוכה סי' י אות א עמ' צה-צ"ג), וכן דייק מדבריו השדי חמד (ח"ט מערכת חנוכה אות ז) המשך במילואים עמוד 111

[משנה"ב סי' כה]

וְצִרְיָה מְדִינָא לְחֹזֵר וְלְהַדְלִיקָה לְאַמֵּר הַקְּבִינָה³⁵,
35) ולענין אם חוזר ומברך, כתב הערוך השלחן (ס"ז) שהחזר ומברך, ולענין מי שנתן בנר שמן שלא כשיעור, כתב במשנה"ב לקמן (סי' תרעג סי' ח, בשם הח"י אדם) שחוזר ומדליק בלא ברכה, וביאר הח"י אדם (כלל קנ"ד נשמת אדם אות ב) שיש מקום לחלק בין אם לא נתן בנר שמן כשיעור שחוזר ומדליק בלא ברכה, לבין אם הדליק באופן שעלול לכבות מיד, שחוזר ומדליק בברכה (וראה בשערי צדק כאן (סי' ל).

ואם בהדלקה הראשונה דלק הנר כרבע שעה וכדו', כתב בשו"ת מנחת שלמה (ח"ב סי' נא אות ב ד"ה אולם) שמסתמית הפוסקים משמע, שכשהחזר ומדליק אינו חייב לחזור ולהדליק אלא כרבע שעה, ואינו צריך לחזור ולהדליק כשיעור שלם דהיינו חצי שעה (וראה לקמן (סי' תרעג סי' ח), ולעיל (סי' תרעב סי' ה-ו).

[משנה"ב סי' כו]

וְגַם כִּיבָר פְּרָךְ עֲלֵיךָ וְלִמְדִיקְךָ נֵר שֶׁל תְּנַפְתִּי³⁶, וכו', מְהַבֵּב לְחֹזֵר וְלְהַדְלִיק וְהָלִי בְרָכָה³⁷.

36) ואף שעיני המצוה היא בליילה, ביאר בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' קצ) בשם שו"ת חתם סופר (ח"ז סי' ז) שכיון שאי אפשר לשמנות ימי חנוכה בלא שבת, אם כן כשתיקנו חכמים להדליק נר חנוכה, הם תיקנו חייבו להדליק לכתחילה בערב שבת מבעוד יום, ועל חיוב זה אפשר גם כן לברך "צדונו" (וראה בס"ז (סי' ט) בשם התרומת הדשן ובשבט הלוי שם בהגהה).

37) ובטעם הדבר כתב ה"ט"ז (סי' ט) ובלבושי שרד שם), שההדלקה מבעוד יום אינה נחשבת להדלקה בזמן החיוב, שהוא בשבת, ומה שמברכים מבעוד יום, הוא משום שזה נחשב להתחלת המצוה, ובין שבירך בהיתר אינו חוזר ומברך על ההדלקה השניה, וטעם נוסף כתב בשו"ת שבט הלוי (שם) בשם הרש"ל, שיש להוכיח מכאן שאפשר לברך על עשיית מצוה גם קודם חלות המצוה, ומשום כך דעתו לגבי פדיון הבן שחל בשבת, שפודים בברכה בערב שבת אף שהפדיון לא חל אלא בשבת (ואין נהגים כן אלא פודים במוצאי שבת, ראה ט"ז (ו"ד סי' שה סי' יג), ובמשנה"ב לעיל (סי' שלט סי' כח).

ולענין מי שמדליק בשעת הדחק מפלג המנחה, ראה לעיל (סי' תרעב סי' ג) ובביה"ד שם (סי' א) ד"ה ובלבד).

[משנה"ב סי' כז]

דְּבִיאֵי לְהַחְמִיר לְחֹזֵר וְלְהַדְלִיקָה כָּכָל עֲנָנָה³⁸, וכו', מְהַר לִזְמַר לְתַבְרָו שְׁפִיטְרִיָּה³⁹.

38) ובטעם הדבר כתב המחצה"ש (סי' יב) בשם הרש"ל, שבכך שחוזר ומדליק לא גרע מן המהדרין.

ואם נשפך השמן, הסתפק הבית הלוי (פרשת וישב לחנוכה ד"ה כבתה עמ' עה) האם צריך להדליק בשמן אחר [למדי כבתה זקוק לה, או בכיבה במוזד שלכל הדעות זקוק לה], או שלא חייבוהו חכמים אלא להנשין את ההדלקה הראשונה שבירך עליה, שכשהחזר ומדליק הכל נחשב כהדלקה אחת, אבל לא חייבוהו להדליק בשמן אחר, שהרי זו הדלקה אחרת, ולא תיקנו להדליק אלא פעם אחת, ולא שתי פעמים, וצידד שם, שאין צריך להדליק בשמן אחר.

39) וכמבואר בשו"ע לעיל (סי' רסג סי"ו), וראה במשנה"ב שם (סי' סד וסי' רטא סי' יח) פרטי דינים בזה.

[משנה"ב סי' לב]

וְאֵלֵינוּ לְשִׁכְחָה בְּמִדְרֵי דְבִינָא מְהַבֵּב לְחֹזֵר וְלְהַדְלִיקָה⁴⁰.

מילואים הלכות הנפה סימן תרעג

המשך מעמוד קודם

בעל המאור ומלחמת ה' שם ט, א בדפי הרי"ף).
 (16) ומי שהדליק נר חנוכה, ויש לו לגביו ספק בדין, כתב הכף החיים (סי' ק"ג) שאם אין לו נר אחר, מותר לו לעיין בדין ההוא לאור הנר, כיון שהוא לצורך הנר והוא דרך ארצי נראה כשערי תשובה סי' ק"ג.
 (17) וכן מי שהנר מרגיש מפחד החושך, דעת הגרי"ח קניבסקי (פסקי שמועות חנוכה עמ' קטו) שאין זה נחשב לשימוש בנר, ומותר.
 ואם הדליק נרות חנוכה המפיעים ריח טוב בזמן הדלקתם, דעת הגרי"ח והאונר והגרי"ח קרליץ (פסקי שמועות חנוכה עמ' קיא) שמותר ליהנות מהריח אף אם קנו אותם בשביל כך, שלא הוקצו אלא מהנאת האור ולא ממה שמעורב בתוכו. דעת הגרי"ח קניבסקי (שם) שאין היתר ליהנות מהריח אלא כשאינו מתכוון לכך.

[משנ"ב ס"ק יב]

אָפּלִי פִּשְׁמִישׁ שֶׁל קִרְשָׁה⁽¹⁸⁾.

(18) ואף שמותר להדליק נר חנוכה מנר חנוכה [שלא על ידי אמצעי] כמבואר בשו"ע לקמן (סי' תרעד) ס"א וראה ברמ"א שם שנוהגים להחמיר, אין להזכיר שמותר להשתמש בנר חנוכה תשמיש קדושה כגון ללמוד לאורו, ובטעם הדבר כתב במשנ"ב (שם סי' ט) שכיון שהיא מצוה אחרת הרי זה נראה כמבטל את מצות נר חנוכה [וראה בשע"צ שם וסי' ח].

[משנ"ב ס"ק יג]

וְכֵן פְּגִירוֹת בֵּית־הַפְּגָנָה⁽¹⁹⁾.

(19) דהיינו נרות חנוכה שמדליקים בבית הכנסת, אבל נרות הדולקים בבית הכנסת כל השנה כרי להאיר, כתב השו"ע לעיל (סי' קנד סי"ג) שמותר לקרוא לאורם, וביאר במשנ"ב שם (סי' נב) שמותר ללמוד תורה לאורם, אך לא קריאה של חול. ומה שאסרו בנרות חנוכה אפילו תשמיש של קרישה כגון ללמוד תורה לאורם, ביאר שם שהוא כרי שיהיה ניכר שהדולק לשם נר חנוכה, מה שאין כן נרות בית הכנסת שסוגת הנודר להרבות את האור בבית הכנסת, וכל כמה שלומדים יותר לאורם יש לו מצוה וקיבול שכר.

ומה שכתב השו"ע לקמן (סי' תרעה) שיש שנה שהדליק קטן לא עשה כלום, כוונתו לענין להוציא אחרים בהדלקתו ידי חובתם [וראה בשע"צ שם (סי' ח)]. אכן, הביא שם מה שכתב שו"ת עמודי אור (סי' מ' אות ב ד"ה דע) שמה שאמר 'לא עשה כלום' הכוונה שאין הדלקת קטן נחשבת כלל להדלקת מצוה, וכתב על דבריו, 'ולכן אודה ולא אבוש' דאינו יודע כלל ליישב דבריו של אותו גאון בעל עמודי אור.

[משנ"ב ס"ק ח]

כְּדִי שִׁיחָא נִפְרִי שְׁהוּא גְרִימְעָה לְפָרְסָס תַּנְסִיס⁽¹³⁾, עֲשֵׂאִיהָ פְּגִנְוָה שְׁאִין קְשֵׁתְמִשְׁרִין קַה כְּלָלִי⁽¹⁴⁾.

(13) ולהננות מהנרות בכך שמתחמם לאורם, דעת הגרי"ח והאונר (פסקי שמועות חנוכה עמ' קיב) שאסור, משום שחז"ל אסרו את כל סוגי ההנאות, ולא זו דוקא הנאה מהאור של הנרות. וכן חימום אוכל על בית החנוכה, דעת הגרי"ח קרליץ (שם) שאסור.

(14) הנפקא מינה בין הטעמים, ראה בשו"ת כתב סופר (סי' קלג) ובבית הלוי (על התורה פרשת ויגש ויגש עניני חנוכה ד"ה בנמרא ואסור להשתמש לאורה עמ' עח).

ואם עבר והשתמש בנר חנוכה, כתב הגרי"ח אלישיב (קובץ תשובות ח"ג סי' קב) שפשוט שיוצא ידי חובתו, אלא שעבר על דברי חכמים, וכן דעת הגרי"ח אויערבך (הליכות שלמה חנוכה פי"ד דבר הלכה אות לא). וביאר, שאף שכתב השו"ע לקמן (סי' תרעה) ס"א שבאופן שנראה שהדליק הנר לצורכו לא יצא ידי חובתו, היינו דוקא כשעשה מעשה בגוף הנר, כגון שהדליקו כשאוחזו בידו, אבל כשהשתמש לאור הנר יצא, אף שנראה שלצרכו הדליק.

[משנ"ב ס"ק יא]

כְּדִי שִׁילָא הָא מְצוֹת בְּזוּזוֹת צְלִימִי⁽¹⁵⁾, וְנִדְקָא פְּנָה שְׁהוּא צֶלְפִּלְפִּינִים פִּשְׁמִישׁ צְרֵאִי⁽¹⁶⁾ וכו', נִשְׂאִי לִישֵׁב בְּבֵיתוֹ קִשְׂעָה שְׁנַרְ-הַנְּפָה דוֹלְקָתָהּ⁽¹⁷⁾.

(15) הטעמים האחרים שכתב לעיל (סי' ח) אינם טעמים אלא לאיסור של תשמיש קבוע, כמבואר ברא"ש (שבת פ"ב סי' ו' הובא בב"י, וראה

הלכות הנפה סימן תרעד

המשך מעמוד 286

שצריך כלי לנר חנוכה). שכיון שהן עשויות במיוחד להדלקת נר חנוכה והן מכובדות מאד, יש להן שם כלי, מה שאין כן מי שמדליק בסתם כלי חד פעמי [וראה מה שכתבנו לעיל (סי' קפג סי' יא) לענין קידוש וכוס של ברכת המזון ככוס חד פעמית].

וכן הדלקת נרות חנוכה בתוך מקקים של בקבוק שהדרך לזרוקם לאשפה בגמר שימושם, דעת הגרי"ח קרליץ (חוט שני חנוכה פ"ט סי' י) שצורת כלי עליהם ואפשר להדליק בהם נר חנוכה [אף לדעות שצריך כלי לנר חנוכה], ואין זה דומה לקליפות ביצים שכתב הכף החיים (סי' סא-סב) שאין להדליק בהן [וראה שערי תשובה (סי' יא)].

(42) והמדליק בנרות שעות, כתב לעיל (סי' תרעב) סי' ח) שיש הידור מצוה לעשותם ארוכים, אכן, את הפתילות, כתב הערוך השלחן (סי' תרעב סי' ט) שיש לעשותן נאות אבל לא ארוכות. וכתב בשו"ת שלמת חיים (סי' שפא ד"ה ומה שכתב) שהוא הדין שיש הידור מצוה לעשות נרות עבים, וכתב הגרי"ח קניבסקי (נר חנוכה עמ' יב אות ו) שהעידו על החזו"א שצויה לעשות פתילות עבות שאורן מרובה, הוא מכובד המצוה [ראה במשנ"ב לעיל (סי' תרי"א)]. ולהרבות בשמן כרי שיתרבה האור [ראה תוס' ביצה כב, א ד"ה והמסתפק], משמע

שבנר חנוכה צריך כלי מעיקר הדין, ומבואר בשו"ע לעיל (סי' תרעא) סי' ד) שאין צורך כלי לכל נר נר, אלא די בכלי אחד לכל הנרות (שלמי תודה שם עמ' צח).

ומה שנוהגים להדליק בכוסיות זכוכית שאינן יסולת לעמוד מאליהן אלא בתוך קנה של מנורה, כתב השו"ת חמד (שם) שכיון שתחילת עשייתן היא להשתמש בהן באופן הניל, דינן ככלי גמור [וראה בשו"ע לעיל (סי' קנט סי' ח)].

מאידך, בשו"ת אבני נור (שם אות ח) כתב שדין זה שהכלי הוא בכלל הנר שניו במחלוקת, יש דעות שעיקר המצוה היא בשמן ותחילתו אין להפקיד כלל להדליק בכלי, וכן כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ח סי' קנז) שסתומת הפוסקים שאין דין כלי בנר חנוכה מעכב, ואין זה אלא הכשר וניו למצוה בלבד [נכשדי חמד שם הביא ש"א שצריך כלי על פי סו"ח]. וכן דעת הגרי"ח קרליץ (שלמי תודה שם אות ב עמ' צח).

ולדליק נר חנוכה על ידי כוסיות זכוכית אטומות שיש בתוכן שמן ופתילה, ושוברים את ראשן ומדליקים ולאחר ההדלקה אינן ראויות לשימוש חוזר וזורקים אותן לאשפה, כתב הגרי"ח אויערבך (מאור השבת ח"ג עמ' צ"ג) שאפשר לכתחילה להדליק בהן [אף לדעות

מילואים הלכות הנקה סימן תרעג תרעד המשן מעמוד קודם

44) ואף שאין חוששים להחליפן, כתב הכף החיים (סיק עב) בשם הכלבו (סי' מד הובא בדרכי משה אות ו) שנהגו לחדש את הפתילות כל לילה, לפי שבכל לילה היה הנס מתחדש, ועוד, וזכר למקדש שהיו מחליפים את הפתילות כל יום, וכן כתב המאירי (שבת בא, א ד"ה זו שביארנו). וכתב הגרי"ח קניבסקי (נר חנוכה עמ' יב אות ו) שמנהג החזו"א היה שלא להחליף את הפתילות ואת השמן בשאר לילות.
ולענין הבהוב הפתילות קודם הדלקתן, כתב הגרי"ח קניבסקי (נר חנוכה שם אות ה) שהעידו על החזו"א שהיה מזהבה את הפתילות קודם הדלקתן [וראה בשו"ע לעיל (סי' רסד ס"ט) ובערך השלחן (סי' תקא ס"ז)].

במשניב לעיל (סי' תרעב שם) שכתב שאין הידור לחוסף שמן שירדק יותר מחצי שעה, שהוא הדין שאין בזה הידור מצוה בריבוי האור, ובטעם הדבר ראה בשו"ת שלמת חיים (שם).

ומי שקנה כוסיות זכוכית מנכר לשחיית יי"ש ועדיין לא הטבילן בדין, ורצה להשתמש בהן להדלקת נרות חנוכה, דעת הגרי"ח קרליץ (שלמו חורה חנוכה סי' י עמ' קא) שנראה שאסור להשתמש בהן לצורך הדלקת נרות חנוכה קודם טבילה, והוא הדין שאסור להשתמש בהן לשאר שימושים. וכן דייק הדרכי תשובה (יריד סי' קכ ס"ק לט) מהשי"ך (שם ס"ק יז). לענין הקונה ספין ובדעתו להשתמש בו לצורך אכילה, שאסור לחתוך בו צפרניים וכדו' בלא טבילה, ונשאר בצ"ע לדינא. ודעת הגרא"ל שטיינמן (שלמי תורה שם) ששימוש ארעי נראה שמותר להשתמש בהן, אבל שימוש קבוע אסור, שמא יבא להשתמש בהם לצורך סעודה.

[משניב ס"ק נט]

שהוא מאוס וכו' וכו' מצ"ח⁴³.

43) ופמטו של חרס שמדליקים בו נרות של שעה, דעת הגרי"ח קרליץ (חוט שני חנוכה עמ' שכא) שאין דינו כנר של חרס, בין שהפמט לא נמאס על ידי ההדלקה, ועוד, שכוין שאפשר להדליק את הנר גם ללא הפמט, אין בזה דין של נר חרס.

ובסיני זכוכית שנעשית שחורה מהפית, דעת הגרי"ח קניבסקי (פסקי שמעות חנוכה עמ' קיח) שצריך לנקותה.

[משניב ס"ק לא]

דאדברתה, הם גיחין להדליק יותר פשהם מדלקין בכר⁴⁴.

סימן תרעד שממר להדליק מנר לנר

[שעה"צ ס"ק ד]

דאין לשלשל גרמנה ממקומה קתוץ שעונה⁴¹.

1) ולדעות שאסור להשתמש בנר חנוכה גם לאחר חצי שעה, אף אם התנה שאינו מקצה את השמן אלא לשיעור חצי שעה, משום שהרואה לא ידע לחלק בין תוך הזמן לאחר הזמן, כתב בשעה"צ לעיל (סי' תרעב ס"ק יב) שהוא הדין שאסור לטלטל את הנר אפילו לאחר חצי שעה, שהרואה יאמר לצרכו הדליק, ולא ידע שהוא לאחר חצי שעה.

הלכות הנקה סימן תרעד תרעה המשן מעמוד קודם

מיידית, יוצאים בזה ידי חובה, ואם ההדלקה משתנה כמה שניות, לא יוצאים ידי חובה, וכן דעת הגרי"ח קניבסקי (אור ישראל שם).

2) ובטעם הדבר שבנר חנוכה ובנר שבת הדלקה עושה מצוה ולא הנחה, כתב הלבוש (סי' א) לענין נר חנוכה שהוא משום שיעקר פירוסים הנס יכיר בהדלקה ולא בהנחה, וכן לענין נר שבת כתב לעיל (סי' רסג סי') שבהדלקתו ניכר שהיא לכבוד שבת ולא לצורך דבר אחר, מה שאין כן בהנחה.

ולענין הוספת שמן בנר דולק, האם נחשבת להדלקה לענין נר חנוכה ושבת, ראה מה שכתבנו להלן (סי' ח).

[משניב ס"ק ב]

הנה צריך לכפית⁴².

3) ובטעם הדבר שאף אם הנחה עושה מצוה צריך לכבותה, ולא די שיגביהנה ויחזור וינדהנה לשם מצוה, ראה תוס' (שבת כג, א ד"ה מכבה) ונביאור דבריהם במחצה"ש (סי' א) ובפמ"ג (א"א ס"ק א), וברמב"ן (שם כב, ב ד"ה למאן דאמר).

[משניב ס"ק ג]

דכל יומא יומא מלחא באנפי נפשה היא⁴⁴.

4) ושלא כמו שכתב חכמי חמדה (קוטרוס המילואים פ"ר מקץ אות א) בשם השלטי הגיכודים [וגירסא אחת בראב"ן]. שכל ההדלקות בחנוכה הן מצוה אחת, ומי שלא הדליק בלילה אחד שוב אינו מדליק בלילות הנותרים [וראה ברמ"א לעיל (סי' תרעב סי' ב)], וראה שם ביאור הדברים.

[משניב ס"ק ט]

גם פענננו אסור⁴³.

13) וכן הקשה הא"א (בוטשאטש), ונשאר בצ"ע על השו"ע.

[שעה"צ ס"ק ח]

אין להדליק אחר מנכר⁴⁴.

14) אכן, במשניב לעיל (סי' קנד ס"ק נד) כתב שמותר להדליק נר שבת או חנוכה וכדו', מנר של בית הכנסת [לא כתב לאסור לדעת הגרי"ח כאן].

סימן תרעה

שהדלקה עושה מצוה ולא הנקה

[משניב ס"ק א]

הדלקה עושה מצוה⁴¹ וכו', ולפי זה גם בשבת יום-טוב נמי דינא הק"ש.

1) ובענין הדלקת הנרות שלא בידיים אלא על ידי גרמא, הסתפק הגרש"ז איערבך (מאורי אש פ"ה ענף ב ד"ה אמנם אף) האם יוצאים בה ידי חובה הדלקת נר חנוכה, שכיון שהדלקה עושה מצוה יתכן שצריך להדליק דוקא בידיים ולא על ידי גרמא, אף אם שאר מצות אפשר לקיימם על ידי גרמא [וראה בשו"ת הר צבי (ארי"ח ח"א סי' קמג) לענין שאר מצוות האם אפשר לקיימן על ידי גרמא]. ודעת הגרי"ש אלישיב (אור ישראל פ"ט ס"ק יד) שאם מעשה הגרמא מביא להדלקה

